

2023-08-17

Ansökan om tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken för restaurering i Voxnan

Sökande

Länsstyrelsen Gävleborg (org.nr 202100-2437), 801 70 Gävle

Företrädare/kontaktperson: Hans Sjöberg, Tfn 010 - 225 12 12

Epost: hans.sjoberg@lansstyrelsen.se

Saken

Ansökan om tillstånd enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken för vattenverksamhet bestående av restaurering av flottledsrensade sträckor i Voxnan mellan Voxna i Ovanåkers kommun och strax norr om Klucksjön i Härjedalens kommun.

Bild på grävmaskin som återställer en sträcka av Ängerån i Ljusdals kommun, Gävleborgs län. Foto: Anders Persson, Länsstyrelsen Gävleborg

Yrkanden

Sökande yrkar på att mark- och miljödomstolen:

1. Lämnar tillstånd enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken till flottledsrestaurering i enlighet med vad som framgår av bifogad teknisk beskrivning.
2. Fastställer arbetstiden till sju år från lagakraftvunnen dom.
3. Fastställer tiden för oförutsedd skada till 5 år efter arbetstidens utgång.
4. Bestämmer att arbetena får påbörjas innan mark- och miljödomstolens dom vinner laga kraft.
5. Att den till ansökan bifogad miljökonsekvensbeskrivningen godkänns

Villkor

Fisk/naturmiljö

1. I områden med god förnygring av öring ska åtgärderna slutföras innan öringens lekperiod börjar
2. Allt arbete i vatten ska utföras med stor aktsamhet för att minimera risken för grumling och för att minska risken för att olja och andra miljöskadliga föroreningar når vattnet. Saneringsutrustning för hantering av oljespill ska finnas nära tillhands.
3. Maskiner som används i vattnet ska i görligaste mån ha vegetabilisk /miljövänlig olja i hydraulsystemet.
4. De delar av maskinerna som når vattnet ska vara desinficerade eller ha uppnått fullständig torrhet om de flyttats från annan sjö eller vattendrag. Arbetet ska i huvudsak utföras i riktning nedströms för minimering av smittrisen.
5. Efter avslutad arbetsdag och vid andra stopp (reparationer m.m.) körs grävmaskinerna från vattnet upp på land där risken för att eventuellt spill av t ex hydragolja inte riskerar att nå vattendraget. Om maskinen på grund av haveri eller andra oförutsedda händelser måste lämnas vid vattendraget ska maskinen gås igenom och åtgärder för att förebygga spill vidtas.
6. Arbetsområden där flodpärlmussla kan förekomma ska undersökas innan arbeten påbörjas där. Påträffade musslor ska varsamt flyttas och förvaras på annan plats i vattendraget till dess arbetet är genomfört och musslorna kan återplaceras. Flytt/fångst av flodpärlmussla kräver dispens från förbud i artskyddsförordningen (2007:845) och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Kulturmiljö

7. Hänsyn ska tas till särskilda värdefulla kulturlämningar i enlighet med vad som anges i bilaga A3 till ansökan.

Kanot/paddling

8. Hänsyn ska tas till kanotning/paddling där det är förenligt med syftet med restaureringen och inte medför ett omfattande extra arbete. Sökande ska på plats i dialog med företrädare för Sveriges

kanotförbund vid en utvald provsträcka efter Voxnan diskutera hur hänsyn kan tas till paddling vid restaureringen

9. Där sökande flygfotograferat restaurerade sträckor med drönare ska sökande förmedla bilder/filmer till berörda företrädare för kanonintresset i Voxnan och nationellt. Det gäller så länge det inte utgör hinder enligt annan lagstiftning att sprida bilderna/filmerna.

Enskilda intressen

10. Transportvägar till och från arbetsområden för restaureringen ska ske efter överenskommelse med berörda markägare. Det samma gäller uppställningsplatser för maskiner och annan utrustning.
11. Träd som behöver fällas för restaureringen och som inte kommer användas för att skapa död ved i vattendraget ska omhändertas och placeras enligt överenskommelse med berörd markägare.
12. Körskador vid transport till och från vattendraget ska i största möjliga mån förhindras. Om körskador ändå uppstår ska dessa åtgärdas.

Omgivningsbeskrivning

Voxnan är en 19 mil lång skogsälv och det största biflödet till Ljusnan. Älven rinner från Siksjön i Härjedalens kommun i Jämtlands län och mynnar i Ljusnan vid Lenninge strax söder om Bollnäs tätort i Gävleborgs län. Nedre delen av Voxnan rinner genom jord- och skogslandskap och tätorterna Edsbyn och Alfta. Nedre delen av Voxnan är påverkad av flera vattenkraftverk och regleringar för kraftproduktion. Uppströms Vallahaga kraftverk som ligger ca fem km väster om Edsbyn utgör Voxnan en för svenska förhållanden ovanligt lång och till stora delar outbyggd älvsträcka. Endast ett kraftverk finns på denna ca 12 mil långa sträcka, vid Storlugnet. Område är populärt besöksområde för både fiske och friluftsliv. Den blå linjen i kartan nedan visar den övre delen av Voxnan.

Figur 1. Översiktlig sträckning av övre delen av Voxnan visas av den blå linjen.

Älven innehåller här ett stort antal forsar och strömsträckor bland annat länets största vattenfall – Hylströmmen, se bild 1 nedan.

Bild 1. Hylströmmens mer fallande partier

Voxnan uppströms Vallhaga kraftverk är Natura 2000-område och ett naturvårdsområde. Älvsträckan är också av riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 3 kapitlet i miljöbalken. Älvsträckan med käll- och biflöden är även av riksintresse enligt 4 kapitlet 6 § miljöbalken och därmed skyddad mot ytterligare utbyggnad av vattenkraft.

I älven finns bl.a. arter som flodpärlmussla, öring, harr, elritsa, stensimpa, flodnejonöga, mossan av arten scapania och utter. Värdefulla strandmiljöer i form av sandiga strandbrinkar och en delspidda partier med äldre naturskogsartad skog finns också. Naturtyper som ska bevaras i Natura 2000-området är bland annat Större vattendrag och Ävjestrandsjöar. Utpekade arter som ska bevaras är utter, Stensimpa och flodpärlmussla. Prioriterade åtgärder är restaurering av flottledsrensade sträckor.

Av riksintressebeskrivningen för friluftslivet framgår att den outbyggda skogsälven Voxnan med huvuddelen i västra Hälsingland hyser ett stort värde för friluftslivet genom sitt förhållandevis oexploaterade och tilltalande landskap. Älven är känd som ett mycket bra kanotvatten med en av de tidigast utbyggda kanotlederna i länet och har idag 250 km informationsmarkerade leder. Riksintressebeskrivningen ger intryck av att övre delen av Voxnan och landskapet efter älven är i det närmaste oexploaterat. Älven och landskapet är dock ur ett biologiskt och ekologiskt perspektiv kraftigt påverkat av flottledsrensningar och ett aktivt skogsbruk. Det finns också ett antal regleringsmagasin för vattenkraft i Voxnans övre delar.

Hydrologiska data för Voxnan redovisas i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Modellerade flöden m.m. 1991-2020, för Voxnan, källa SMHI Vattenwebb (modelldata) 2022-11-28

Vattenföring (naturlig vattenföring)	Mynningen i Ljusnan	Voxna nedströms Sälmons utlopp	Utloppet ur Siksjön
Högvattenföring återkomsttid 50 år (HQ50)	264 m ³ /s	190 m ³ /s	1,5 m ³ /s
Medelhögvattenföring återkomsttid 10 år (HQ10)	197 m ³ /s	142 m ³ /s	1,2 m ³ /s
Medelvattenföring (MQ)	37 m ³ /s	25 m ³ /s	0,33 m ³ /s
Medelågvattenföring (MLQ)	10 m ³ /s	6,5 m ³ /s	0,14 m ³ /s
Avrinningsområdet storlek	3 709 km ²	2 249 km ²	29 km ²

Bakgrund

Under flottningseran användes älvar och åar till att transportera timmer från skogarna till kusten. Vattendragen rensades på hinder, block och hållar sprängdes och resterna spreds ut på botten för att skapa en slätare yta eller så schaktades de upp på stränderna. Med hjälp av stenkistor och

ledaramar spärrades svämplan och sidofårer av så att allt vatten koncentrerades till en kanal i mitten. Vattendragen förändrades, från ett variationsrikt vatten men många olika miljöer, till ett enformigare vatten.

Voxnan har stora naturvärden och då framför allt i den övre delen som är lite påverkad av vattenkraftsutbyggnad med många fria strömmar. Älven är dock påverkad av tidigare åtgärder för flottningen vilket gör att naturvärdena är betydligt lägre än vad de skulle ha kunna vara. För att nå målen för bland annat Natura 2000 behöver därför älven restaureras efter flottningens påverkan. Länsstyrelsen planerar därför att utföra restaurering i Voxnan efter de rensningar som tidigare har utförts för flottningen.

Länsstyrelsen har för restaureringen av övre delen av Voxnan, MellanLjusnan och vissa biflöden ansökt och beviljats medel av EU med Havs- och vattenmyndigheten som största medfinansier. De planerade åtgärderna i Voxnan är nu en del av ett större projekt (Rivers of LIFE). Projektet är delat mellan Länsstyrelsen Gävleborg (projektägare) och Jämtland och pågår mellan åren 2019 till 2026.

Övriga samarbetspartners är Skogsstyrelsen, Härjedalens kommun, Sportfiskarna, SCA, Härjedalens kommun samt Ovanåkers kommun. Övriga medfinansierare är Länsstyrelsen i Dalarna, Region Gävleborg och Ljusdals kommun.

Utöver huvudmålet att återskapa mer naturliga vattenmiljöer kommer projektet vara inriktat på att gynna och förbättra förutsättningar för tre utpekade målarter som är flodpärlmussla, mikroskapania (mossa) och utter. Även om projektet är inriktat på de tre målarterna, kommer de genomförda vattenvårdsåtgärderna att gynna betydligt fler arter, bland annat flera fiskarter. Exempel är öring, harr och stensimpa. Detta ger möjligheter till ett rikare fiske och friluftsliv. När älven återhämtar sig efter restaureringarna bör även vildmarksupplevelsen öka.

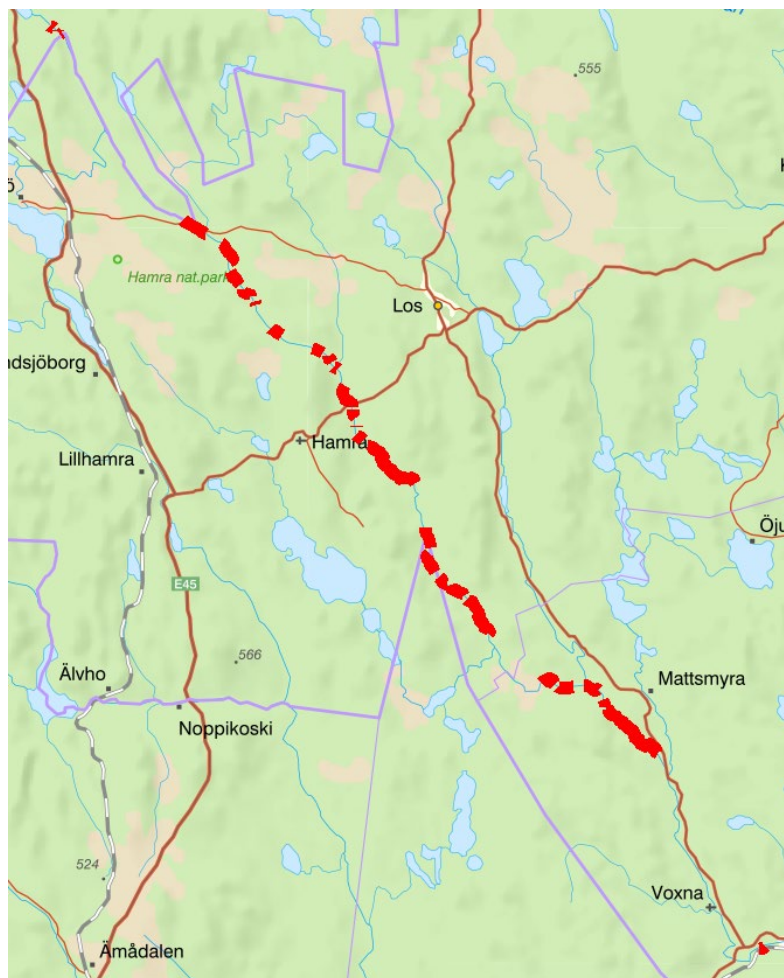
Restaureringen av Voxnan kommer omfatta i huvudsak strömsträckor mellan Voxna i Ovanåkers kommun och Siksjön i Härjedalens kommun samt Finnstugaströmmen i Ovanåkers kommun. Planen är att genomföra restaureringen av Voxnan i huvudsak under åren 2023 och 2024. Samråd för planerade åtgärder har genomförts under 2021 och 2022.

Under 2023 genomförs restaurering av delar av Voxna med stöd av undantaget från krav på tillstånd i 11 kapitlet 12 § miljöbalken. Det efter dialog och medgivande från berörda markägare. Dessa sträckor omfattas därför inte av aktuell ansökan.

Planerade åtgärder

Planerade åtgärder består i huvudsak av konventionell flottledsrestaurering med grävmaskin. Det kan även bli aktuellt att lägga ut lekgrus i älvfåran och sidogrenar från land med grävmaskin eller med hjälp av helikopter. Restaureringen ska huvudsak genomföras på strömsträckor i Voxnan mellan Voxna i Ovanåkers kommun till en bit uppströms Klucksjön i Härjedalens kommun. Även Finnstugaströmmen i Ovanåkers kommun ska

restaureras inom projektet. En inventering av åtgärdsbehovet i Voxnan har utförts av anlitad fiskevårdsvårdskonsult samt av sökande. Utifrån det underlaget har sex delområden och totalt 23 stycken åtgärdssträckor identifierats för restaurering. Var åtgärdssträckorna ligger framgår översiktligt av kartbilden i figur 2 nedan.

Figur 2. Karta över åtgärdssträckorna i Voxnan (rödmarkerade)

Sökande kommer för en del identifierade åtgärdssträckor med förväntat liten påverkan på allmänna och enskilda intressen att genomföra restaureringen med stöd av undantaget från krav på tillstånd i 11 kapitlet 12 § miljöbalken. Det efter överenskommelse med berörda markägare och fiskevårdsområden. De åtgärdssträckor som omfattas av ansökan framgår den tekniska beskrivningen.

Vid konventionell restaurering med grävmaskin kommer tidigare bortschaktade sten och block återförs till fåran. Stenblocken ligger nu uppschaktade i högar samt vallar mot öar och på åns sidor. I vissa fall hindrar dessa vallar vattnet att rinna in i sidogrenar.

Bild 4. Delvis restaurerad strömsträcka i Voxnan, en mängd bortrensad sten finns dock kvar efter älvens stränder och kommer att placeras ut i älvfåran (undantaget sprängsten). På så sätt breddas älven och får en kontakt med strandområdet.

Bild 3. Pågående restaureringsarbete i Västerhocklan.

Målet är att återskapa de strukturer som schaktats bort och få till en naturlig funktion i vattendraget i både processer (tex. erosion och återvunna svämplan där markanvändningen tillåter det) och ekologi (habitat m.m.) med ett varierat djup och olika strömhastigheter. Även basnivåer för vattnet höjs i den mån det är möjligt. Allt detta till ett så naturligt utseende som möjligt. Älvens medelbredd kommer öka något och den ökade bredden varierar stort beroende på hur omfattande rensningen är på respektive åtgärdssträcka. En annan viktig del i åtgärderna är att öppna upp avstängda sidogrenar samt ytterkurvor.

Miljökonsekvenser

De rensningar som genomförts i Voxnan har påverkat vattendraget genom onaturliga flöden. Stora delar av vattendragets strömmar är idag kanaliserade och smalare än vad de skulle vara naturligt. Kontakten mellan vattendraget och strandzonerna har i betydande omfattning begränsats genom de ledarmar, stenvallar, och strandskoningar som finns i ett stort antal efter älven. Många tidigare sidofåror av varierande storlek har stängts av för att koncentrera flödet till huvudfåran och styra timret som skulle flottas.

Med en flottledsåterställning kommer Voxnan få förändrade strömningsförhållanden, jämfört med dagens, och på många ställen kommer det leda till en breddning av älvfåran. Omfattningen av breddningen av älven kommer att variera efter åtgärdssträckorna. Det

kommer att öka och förbättra lek- och uppväxtområden för skyddsvärda arter så som harr, öring, utter samt flodpärlmusslan. Även skapaniamossor får en förbättrad miljö då kontakten mellan vatten och strandzon ökas. Vidare kommer tidigare sidofårar att öppnas upp vilket gör att de kan återgå till att vara ett viktigt habitat för t ex lek- och uppväxt för flera förekommande fiskarter. Det kommer att bidra till att nå målen för Natura 2000-området och miljö kvalitetsnormerna för berörda vattenförekomster efter Voxnan.

Åtgärderna i projektet gynnar fisk och därmed även fiske. Det och ett mer naturligt vattendrag bedöms vara positivt för friluftslivet. Planerad restaurering kommer även ge upphov till en del negativ påverkan på miljön och människors utnyttjande av området. Det mesta är temporär påverkan, men en viss bestående negativ påverkan kan förväntas.

Det kommer uppstå grumling då maskiner kommer att arbeta i ån. Bottenfauna kommer att skadas där maskiner går fram och en del växtlighet i strandzonen kommer att skadas eller försvinna när stenblock återförs till älvfåran. Skyddsåtgärder kommer vidtas för att minimera påverkan, men åtgärder i den omfattning som planeras leder ofrånkomligen till en påverkan på miljön.

Arbetet med restaureringen kommer medföra buller vilket kommer påverka boende och besökare efter älven (friluftslivet). Merparten av restaureringen kommer att utföras på sträckor där det inte finns närliggande bostadshus/fritidshus. Större påverkan bedöms det bli för besökare/friluftslivet under tiden arbetet pågår. Utöver att vara en negativ påverkan för friluftslivet kan restaureringen också vara en upplevelse för de som besöker området.

Vartefter restaureringen blir klar på en åtgärdssträcka kommer arbetet flyttas till nästa sträcka. Det gör att bullerstörningen inte blir så långvarigt vid respektive sträcka som ska åtgärdas utan det handlar med få undantag om några veckors arbete på respektive åtgärdssträcka under hela restaureringen av Voxnan. Arbetet kommer inte utföras under helger och oftast inte på fredagar. Vanligtvis kommer även arbetet stanna under 3 veckor för semester under högsommaren.

Utöver bullerstörning kommer möjligheten att vistas för t ex fiske och paddling i närheten av pågående arbete vara begränsat. Det för att minska risken för olyckor. För paddlare kommer kommande maskinarbete markeras med en boj i vattnet samt informationslappar vid vanliga iläggningsplatser.

Restaureringen kommer att påverka skogsmark nära älven. Det då vattennivåns normalnivå höjs något och sidofårar öppnas upp. Det gör att en del markområden nära älven kommer att vara vattentäckta i större omfattning än idag. Skogsmarken där är dock inte så produktiv och i många fall avsatt för naturhänsyn. Sökande har löpande haft kontakt med de större skogsägarna efter Voxnan där restaurering planeras för en dialog kring påverkan på skogsbruket. Alla större skogsägarna har också lämnat ett medgivande till planerad restaurering. Sökande har där i dialog med

skogsägarna diskuterat vilken hänsyn som kan behöva tas vid restaureringen och hur träd som ska tas ner ska hanteras.

Restaureringen kommer innebära förändringar av Voxnans strömpartier/forsar som ska restaureras. Det är själva huvudmålet med projektet. Det kommer innebära förändrade förhållande för kanotpaddling och det kan bli så att framkomligheten för paddling i strömmarna kommer att försämrats jämfört med dagens förhållanden. För forspaddlare (paddlare som paddlar i forsar oavsett vilken typ av farkost som används) kan vissa strömmar få ökad kvalitet. I de mer lugnflytande sträckor sker ingen eller liten förändring. Sökande har haft och kommer fortsatt ha dialog med företrädare för kanotintresset i Voxnan (däribland kanotförbundet och friluftsförbundet). Där så är möjligt utan att det påverkar syftet med restaureringen och påtagligt försvårar arbetet, kommer sökande att utifrån de synpunkter som kanotintresset lämnat.

En kulturmiljöinventering har genomförts efter Voxnan på uppdrag av Länsstyrelsen 2020. I inventeringen har påträffade lämningar i huvudsak från flottningen dokumenterats och värderats. Det finns en mängd lämningar efter flottningsepoken. De är av varierande kvalitet och värde för kulturmiljön. Då restaureringens huvudsyfte är att återställa älven efter de resningar m.m. som utförts för flottningen kommer många av lämningarna från flottningen att behöva tas bort om restaureringen ska bli meningsfull. De mest värdefulla kulturlämningar kommer så långt det är möjligt att undvikas, men ibland kommer så ske om naturmiljön som kan återvinnas är mycket värdefull. För t.ex. anlagda ledarlar i huggen sten som har ett kulturellt värde kan det bli fråga om ett begränsat ingrepp för att öppna upp en sidofåra. Av bilaga A3 framgår vilken hänsyn som ska tas till värdefulla lämningar efter älven vid restaureringen.

Skyddsåtgärder

Restaureringen kommer att innebära en påverkan på miljön under arbetet. Det kommer att uppstå grumling och grävmaskiner som används har hydraulolja och bränsle (diesel) som vid olyckor riskerar att förorena vattnet. För att begränsa negativ påverkan kommer inget arbete utföras under öringens lek på sträckor som idag är värdefulla för öringen. Vidare kommer olika skyddsåtgärder att vidtas för att minimera risken för spill av bränsle och hydraulolja från maskiner vid arbete i eller nära vatten. Maskinerna kommer också att desinficeras innan användning för att sjukdomar inte ska spridas från andra vattenområden. Flodpärlmusslor som finns inom planerade arbetsområden kommer att plockas upp försiktigt och sumpas för utsättning efter genomförd restaurering.

Skyddsåtgärder för att begränsa påverkan på paddling, kulturmiljö och enskilda skogsägare kommer också att vidtas enligt vad närmare framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

Samråd

Sökande har genomfört samråd med enskilda markägare, myndigheter och organisationer sedan maj 2021. Ett samrådsmöte med markägare efter berörda delar av Voxnan hölls den 25 maj. Mötet var digitalt p.g.a. pågående Coronapandemi. Skriftlig samråd med myndigheter och organisationer har skett under hösten/vintern 2021. Samråd har därefter fortsatt med möten och besök på plats med de större markägarna efter Voxnan, ägarna av Storlugnets kraftverk, fiskevårdsområdena och företrädare för frilufts- och kanotintresset i Voxnan.

De synpunkter som kommit från enskilda fastighetsägare handlar bland annat om jorderosion, svämplan och påverkan på skogsbruk. Önskemål har också framförts om att vissa lämningar från flottningen vid utloppet ur Rullbosjön ska lämnas orörda.

Hamra Kappellag har haft synpunkter på att restaureringen nedströms Storlugnets kraftstation borde ske längre nedströms kraftverket för att inte påverka avbördningen och fallhöjden vid kraftverket.

Kanotintressenterna har redogjort för hur restaureringen kan påverka möjligheten att paddla kanot och vad som kan göras för att underlätta paddling.

Alla synpunkter som kommit in/framförts under samrådet och sökandes kommentarer till dessa finns i samrådsredogörelsen och anteckningar från samrådsmöten som bifogas miljökonsekvensbeskrivningen.

Sökande har som målsättning att så långt möjligt kunna tillmötesgå de synpunkter och önskemål som kommit in under samrådet och överenskommelser har också träffats med de större markägarna och ägarna av Storlugnets kraftstation. Övriga önskemål om viss hänsyn till vissa särskilda platser ska också kunna tillmötesgå. När det gäller kanotintresset kommer det inte vara möjligt att tillmötesgå alla framförda önskemål. Sökande kommer dock så långt det är möjligt med hänsyn till restaureringens mål försöka att tillmötesgå önskemålen från kanotintresset. Det gäller så långt det inte påtagligt försvårar arbetet med restaureringen.

Berörda fastigheter och sakägare

Sakägare i detta mål bedömer sökande är samtliga ägare till fastigheter som ansluter till Voxnan på de sträckor som omfattas av denna ansökan. Vidare är fiskevårdsområdena efter berörd del av Voxnan, ägarna till Storlugnets kraftstation och ägarna till regleringsmagasinen uppströms åtgärdssträckorna är sakägare enligt sökandes uppfattning. En förteckning med berörd fastigheter och dess ägare samt övriga sakägare finns i bilaga A2.

Verksamhetens tillåtlighet m.m.

De ansökta åtgärderna är nödvändiga för att kunna nå bevarandemålen i Voxnans Natura 2000-områden och beslutade miljö kvalitetsnormer i berörda vattenförekomster. Det är vidare i linje med riktlinjerna för skötsel av naturvårdsområdet Voxnan som gällt sedan 1994. Åtgärderna kan som framgår av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen utföras utan någon negativ påverkan på enskilda fastigheter och pågående markanvändning efter Voxnan. En negativ påverkan på kulturmiljövärden bestående av olika lämningar efter flottningen är ofrånkomlig. De mest värdefulla lämningarna kommer dock att bevaras på några platser för fortsatt förståelse av flottningen i Voxnan.

Den normala turistpaddlingen i Voxnan kommer inte att påverkas särskilt mycket. Forspaddling i vissa strömmar kommer dock att påverkas och i en del strömmar kommer det att bli minskad framkomlighet jämfört med idag. Hänsyn kommer dock tas till paddlingen när så är möjligt med hänsyn till syftet med restaureringen och i några fall kan det också bli förbättrade förhållanden för paddlingen.

Sammantaget anser sökande att ansökt verksamhets positiva påverkan på miljön väl överväger de negativa och att bevarandemålen i Natura 2000-området måste väga tungt vid en avvägning mot andra intressen t ex paddling i vissa forsar. Sökande anser därför att ansökt verksamhet är tillåtlig. Sökande har även den rådighet som krävs för att genomföra åtgärderna.

Allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet 2 kapitlet 2 § miljöbalken

Inom sökandes organisation finns en betydande kunskap och kompetens om vattenmiljön och restaureringsåtgärder. Personal som ska arbeta med restaureringen utbildas fortlöpande inom området för att kunna tillämpa de senaste rönen/kunskapen om hur en restaurering av vattendrag ska utföras. Sökande anlitar också extern expertis inom området och utbyter erfarenhet med andra större restaureringsprojekt i landet. Vid upphandling av maskiner och maskinförare eftersträvas att maskinförarna ska ha erfarenhet från arbete i vatten.

Försiktighetsprincipen 2 kapitlet 3 § miljöbalken

Skyddsåtgärder kommer vidtas för att begränsa påverkan på miljön vid genomförandet av planerade arbeten. De handlar bland om att välja lämplig tidsperiod, flytta flodpärlmusslor och använda väl underhållna maskiner med miljövänliga oljor. Nerfarter för att nå älven kommer väljas så att körsador minimeras.

Användning av kemikaliska produkter 2 kapitlet 4 § miljöbalken

Sökande kommer i upphandlingen av maskiner eftersträva att hydraulolja i maskiner ska uppfylla miljökraven i Svensk standard 15 54 34. Det kan dock

vara så att det inte alltid går att få tag på maskiner som har hydraulolja som uppfyller kraven i standarden 15 54 34.

Hushållningsprincipen 2 kapitlet 5 § miljöbalken

Sökande kommer av energi- och kostnadsskäl att minimera mängden transporter av arbetsmaskiner. Avfall förväntas inte uppstå i någon större omfattning..

Planbestämmelser

Planerade åtgärder enligt ansökan berör i huvudsak Ovanåkers och Ljusdals kommun och till en liten del Rättviks och Härjedalens kommun. Berörda delar av Voxnan omfattas inte av några detaljplaner. Av kommunernas översiktsplaner framgår bland annat följande:

Mark- och vattenområden som är värdefulla för att upprätthålla biologisk mångfald värnas i samband med exploatering och andra åtgärder som kan skada värdena. Rättviks planeringsinriktning naturvård och biologisk mångfald. För områdena kring Oreälven och Voxnan är det viktigt att älvarnas nuvarande vattenkvalitet behålls och omgivande strandområden bevaras. Ur Rättvik översiktsplan

Voxnan utgör det största vattendraget i kommunen och går som en pulsåder genom skogs- och odlingslandskapet i kommunen. Voxnans övre delar är ett av de längsta, bäst bevarade och minst påverkade vattendragen i Mellansverige. Voxnan i skogslandskapet utmärker sig som en utpräglad skogsälv med långa obrutna forssträckor, med bland annat Hylströmmen som är södra Norrlands största vattenfall. Hela Voxnan och dess närområde har mycket höga botaniska, zoologiska, geologiska och kulturella värden. Voxnan med biflöden Gryckån och Loån är delvis kraftigt påverkade av flottledsrensningar, vandringshinder och vattenreglering. Kommunen vill att det rörliga friluftslivet, upplevelsen av vildmarkskänslan och den biologiska mångfalden som finns i naturen tas tillvara, utvecklas och bevaras. Ur Ovanåkers kommuns översiktsplan

Det finns ett stort behov av restaureringsåtgärder och fiskevårdande åtgärder i påverkade vattendrag. Åtgärderna handlar om omprövning av vattendomar, återställande av flottningsrensade vattendrag, eliminering av vandringshinder m.m. Ur Ljusdals kommuns översiktsplan.

De flesta av vattendragen och sjöarna i kommunen uppnår inte god ekologisk status på grund av att de är påverkade på olika sätt. Dels fysiskt, av olika former av vandringshinder, av påverkan på vattendragets form och struktur, eller hydrologiskt till följd av reglering, vattenkraftproduktion eller vattenuttag. Vattenförekomsterna kan också vara kemiskt påverkade av försurande nedfall, tungmetaller eller andra miljögifter. Kommunen ska fortsätta med kalkningsverksamheten för att motverka försurning. Miljökvalitetsnormer för vatten ska beaktas i arbetet med detaljplaner och exploateringar. Ur Härjedalens kommuns översiktsplan.

Sökande gör bedömningen att ansökta åtgärder går i linje med kommunernas översiktsplaner. Ovanåkers, Ljusdals och Härjedalens kommun är också delaktiga i projektet Rivers of Life som samarbetspartner och medfinansier.

Miljökvalitetsnormer och miljömål

Ansökta åtgärder berör fem stycken vattenförekomster i Voxnan vilka närmare redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. För dessa vattenförekomster är miljökvalitetsnormen god ekologisk status 2039 och statusen idag är måttlig. Av vattenmyndigheternas informationssystem VISS framgår att 30-85 % av de aktuella vattenförekomsterna är rensade och att det har medfört en försämrad hydrologi och morfologi i vattendraget. Det gör att kvalitetsfaktorerna hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd status överlag är sämre än god.

För att förbättra förhållandena föreslås bland att rensade och rätade sträckor ska restaureras. De ansökta åtgärderna innebär att rensade och rätade sträckor i Voxnan restaureras för att återskapade förhållande som rådde innan älven rensades m.m. för flottningen. Målsättningen med restaureringen är att de parametrar som beror på vattendragets form, struktur, kontakt med strandzoner m.m. ska förbättras till minst god status. Det in sin tur förväntas gynna bottenfauna och fisk i vattendraget och då förbättra statusen för de biologiska kvalitetsfaktorerna. Ansökt restaurering bedöms därför starkt bidra till att kunna nå beslutade miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster i Voxnan.

Natura 2000-områden och Naturvårdsområde/Naturresevat

Enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken krävs särskilt tillstånd för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Enligt andra stycket krävs inte tillstånd för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Av bevarandeplanerna för Natura 2000-områdena Voxnan och Voxnan i Jämtlands län framgår att restaurering av flottledsrensade älvsträckor är en prioriterad skötselåtgärd. Huvudsyftet med projektet Rivers of Life som beviljats EU-medel är också att vidta åtgärder inom Natura 2000 för att bevarandemålen med områdena ska kunna nås. Planerade åtgärder rymms därför inom undantaget från krav på tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken.

Merparten av övre delen av Voxnan är också ett naturvårdsområde enligt beslut av Länsstyrelsen Gävleborg den 21 mars 1994. Inom naturvårdsområdet finns det föreskrifter som bland annat anger att schaktning, grävning och utfyllnad inom området är förbjudet. Av föreskrifterna framgår att biotopåtgärder som är angivna i riktlinjerna för skötselplanen är undantaget förbuden mot schaktning m.m. I riktlinjerna för skötsel när det gäller naturvård anges att åtgärderna i första hand ska inriktas på att

restaurera flottledsrensade sträckor. Ansökta åtgärder i denna ansökan är därför undantagna förbuden i föreskrifterna för naturvårdsområdet Voxnan.

För Hylströmmen har senare (2000-11-01) fattats beslut om att den delen av Voxnan ska utgöra ett naturreservat. Tillämpbara föreskrifter för denna ansökan är dock det samma som för naturvårdsområdet. Det gör att planerade åtgärder enligt ansökan är undantagna förbud i föreskrifter även inom Hylströmmens naturreservat.

Rådighet

Sökande har rådighet att utföra flottledsåterställning i Voxnan till förmån för miljön och fisket enligt 2 kapitlet 5 § i lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Sökande har även rätt till tillträde för att utföra dessa åtgärder inom naturvårdsområdet Voxnan enligt föreskrift B till beslutet om bildande av naturvårdsområdet, se bilaga M4 till miljökonsekvensbeskrivningen.

Verkställighet, arbetstid och tid för oförutsedd skada

Enligt 22 kapitlet 28 § miljöbalken får mark- och miljödomstolen om det finns skäl till det förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft. För genomförande av flottledsåterställningen har sökande sökt och erhållit särskilda medel som ska förbrukas inom en viss tid (2026). Inom den tiden ska även en omfattande restaurering i MellanLjusnan genomföras. Det är därför angeläget för sökande att kunna påbörja åtgärderna snarast efter att det finns ett tillstånd. Sökande har medgivande till åtgärderna från ägarna till merparten av marken efter berörda delar av Voxnan.

Av föreskrifterna för naturvårdsområdet Voxnan framgår att markägarna är skyldiga att tåla skötselåtgärder vilket inkluderar flottledsrestaurering. Någon större påverkan på pågående markanvändningen bedöms inte ske och den skog/närmast älven som kan påverkas av åtgärderna används i liten utsträckning för skogsbruk idag. Sökande anser därför att det borde finnas skäl för att medge att ansökt flottledsåterställning får påbörjas även om tillståndet inte vunnit laga kraft.

Sökande har som mål att genomföra ansökta åtgärder under 2024 och senast 2025. Förseningar kan dock inte uteslutas t ex på grund av höga flöden eller torka som gör att restaurering inte är möjlig. Vidare kan det krävas justering i efterhand på en del platser. Sökande ansöker därför om en arbetstid på sju år från meddelat tillstånd vid beslut om verkställighet. I annat fall till sju år från lagakraftvunnet tillstånd. Eventuella negativa effekter av ansökta åtgärder borde visa sig relativt snabbt. Sökande anser därför att tiden för oförutsedd skada kan sättas till fem år efter arbetstidens utgång.

Övrigt

Kungörelse av ansökan

Ansökta åtgärder omfattar Ovanåkers, Ljusdals och Rättviks kommun. Sökande föreslår därför att kungörelser av ansökan m.m. införs i tidningarna Ljusnan, Ljusdalsposten, Falu-Kuriren och Dalademokraten.

Aktförvaring

För aktförvaring av ansökningshandlingar m.m. föreslås Edsbyns bibliotek och Ljusdals bibliotek och Rättviks bibliotek.

Edsbyns bibliotek, Långgatan 31, 828 33 Edsbyn. Tfn 0271- 571 51.

Ljusdals bibliotek, Norra Järnvägsgatan 21, 827 31 Ljusdal, Tfn 0651- 180 01

Sammanträdeslokal för huvudförhandling

För sammanträdeslokal för huvudförhandling föreslår sökande Hamra konferens och vildmarkscenter, Hamra skolväg 6, 820 51 Hamra, tfn 070 – 321 33 50. Alternativt Voxnabruk- Herrgård, Herrgårdsvägen 5, 828 93 Voxnabruk, tfn 0271 – 410 20.

Val av lokal för sammanträde kan väljas utifrån eventuell önskemål om syn. Ansökta åtgärder omfattar ett stort geografiskt område varför endast syn vid några enstaka utvalda sträckor torde vara praktiskt genomförbart.

I närheten av Hamra har sökande efter medgivande från berörda markägare utfört restaurering i delar av Voxnan och i biflödet Västerhocklan med stöd av undantaget i 11 kapitlet 12 § miljöbalken. Det finns då möjlighet att titta på både en färdigrestaurerad sträcka och en sträcka som omfattas av denna ansökan.

Prövningsavgift

En prövningsavgift för ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska enligt 3 kapitlet i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning av tillsyn grunda sig på kostnaderna för utförandet av den ansökta vattenverksamheten.

Enligt framtagen projektplan är kostnaderna för restaureringen av ansökta åtgärdssträckor beräknat till ca 3 miljoner kronor. Det finns en viss osäkerhet kring den beräknade kostanden. Sökande bedömer dock att den inte borde överskrida 5 miljoner kronor och att därför avgiften ska fastställas till 15 000 kr enligt 3 kapitlet 4 § punkt 4 i ovannämnda förordning.

Fakturering

Sökande önskar få den prövningsavgift som Mark- och miljödomstolen bestämmer fakturerad enligt någon av de metoder som anges på vår hemsida:

<https://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/om-oss/kontakta-oss.html>

Länsstyrelsen använder Visma Proceedo e-handelssystem för att göra beställningar. Uppdragstagaren ska kunna ansluta sig till det på begäran från Länsstyrelsen (gratis).

Länsstyrelsen tillämpar elektronisk handel vilket innebär att hela flödet från order till faktura sker elektroniskt via e-handelssystemet Visma Proceedo. För leverans enligt detta avtal ska ett elektroniskt faktura flöde upprättas enligt överenskommelse med uppdragsgivaren

Ange projektkod: **Rivers of LIFE LIFE18 NAT/SE/000268**

Bilagor

Bilaga A1. Beslut om ansökan och firmatecknare för Länsstyrelsen Gävleborg

Bilaga A2. Förteckning av sakägare

Bilaga A3. Förteckning över hänsyn till kulturlämningar

Teknisk beskrivning med bilagor

Miljökonsekvensbeskrivning med bilagor

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för att beslut från riksdag och regering genomförs samt att samordna den statliga verksamheten i länet. Vi är en kunskapsorganisation som arbetar tvärsektoriellt med flera olika sakfrågor från landsbygdsutveckling, miljömålen, biologisk mångfald och djurskydd till flykting- och integrationsfrågor hållbar samhällsplanering och krisberedskap.

Vår värdegrund bygger på tre ord, handlingskraft, professionalitet, och förståelse och ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

Länsstyrelsen
Gävleborg